Sammanträdesdatum
2019-02-19

Folkhälsorådet

Plats och datum	Sessionssalen kommunhuset Karlsborg, tisdagen den 19 februari 2019 kl 13:00	
Beslutande	**Ledamöter** Catarina Davidsson (C), ordförande Torbjörn Colling (M) Peter Lindroth (S) Inger Larsson (L) **Ersättare** Anna Bruzell (S)	Peter Söögard (MP) vice ordförande Anne-Marie Wahlström (S)
Övriga närvarande	**Övriga** Kajsa Eriksson Larsson, tf kommunchef Ann Norling Gustafsson, folkhälsostrateg Inger Hannu, enhetschef avd Folkhälsa Skaraborgsenheten §8 Håkan Karlsson, samhällsbyggnadschef §8 Sandra Peters, socialchef §8 Thomas Blomgren, kultur- och fritidschef §8	Magnus Fällström, chef Folktandvården, Karlsborg §8 Caroline Falkander, integrationssamordnare §8 Sara Hedberg, barnrättssamordnare §8
Justerare	Peter Söögard (MP)	
Justeringens plats och tid	Kommunhuset, tisdag den 5 mars 2019	

Underskrifter

Sekreterare Ann Norling Gustavsson

Paragrafer §§ 1-8

Ordförande Catarina Davidsson (C)

Justerare Peter Söögard (MP)

TILLKÄNNAGIVANDE

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Instans	Folkhälsorådet
Sammanträdesdatum	2019-02-19
Datum då anslaget sätts upp	2019-03-05
Förvaringsplats för protokollet	Kommunhuset, Storgatan 16, 546 82 Karlsborg
Underskrift	Ann Norling Gustavsson

Folkhälsorådet

Ärendelista

§ 1
Godkännande av dagordning 3

§ 2
Föregående protokoll 4

§ 3 Dnr 2019-000075
Val av ordförande och vice ordförande - folkhälsorådet (FHR) 2019-2022 5

§ 4 Dnr 2019-000072
Verksamhetsberättelse folkhälsorådet 2018 6

§ 5 Dnr 2019-000073
Sammanträdestider folkhälsorådet 2019 7

§ 6 Dnr 2019-000074
Regional handlingsplan psykisk hälsa 2018-2020 8

§ 7 Dnr 2019-000080
Regional strategi för alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel 2018-2021 ... 10

§ 8
Dialog samverkan 12

Folkhälsorådet

§ 1

Godkännande av dagordning

Sammanträdet godkänner dagordningen.

Folkhälsorådet

§ 2

Föregående protokoll

Föregående mötesprotokoll gås igenom och läggs till handlingarna.

Folkhälsorådet

§ 3 Dnr 2019-000075

Val av ordförande och vice ordförande - folkhälsorådet (FHR) 2019-2022

Folkhälsorådet beslutar

1. Folkhälsorådet beslutar att välja Catarina Davidsson (C), Karlsborgs kommun till rådets ordförande.
2. Folkhälsorådet beslutar att välja Peter Sögaard (MP), Östra hälso-och sjukvårdsnämnden till rådets vice ordförande.

Sammanfattning av ärendet

Enligt Karlsborg kommuns reglemente består folkhälsorådet av samtliga ledamöter i kommunstyrelsens arbetsutskott samt två ledamöter från Östra hälso-och sjukvårdsnämnden. Vid varje ny mandatperiod utses kommunstyrelsens ordförande till ordförande i folkhälsorådet. Till vice ordförande utses en av ledamöterna från Östra hälso- och sjukvårdsnämnden. Från Östra hälso- och sjukvårdsnämnden har Peter Söögard (MP) samt Anne-Marie Wahlström(S) valts till ledamöter i Karlsborgs folkhälsoråd.

Beslutsunderlag

Reglemente för folkhälsorådet

Beslutet ska skickas till

Catarina Davidsson (C)

Peter Sögaard (MP)

Folkhälsorådet

§ 4 Dnr 2019-000072

Verksamhetsberättelse folkhälsorådet 2018

Folkhälsorådet beslutar

Folkhälsorådet beslutar att verksamhetsberättelse 2018 (bilaga 1) godkänns.

Sammanfattning av ärendet

Enligt gällande samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete ska arbetet årligen följas upp med en verksamhetsberättelse som bygger på en uppföljningsbilaga. Syftet med verksamhetsberättelsen är att kommunen, Östra hälso- och sjukvårdsnämnden (ÖHSN) och andra intressenter ska få en enkel och överskådlig bild över det folkhälsoarbete som har genomförts under året i respektive kommun och i Skaraborg samt att ge underlag för dialog och vägledning för beslut, uppdrag och insatser. Uppföljningen ska redovisas till kommunstyrelsen och ÖHSN senast den sista februari årligen.

Uppföljningsbilagan visar på kommunens åtagande i folkhälsoavtalet samt valda delar av genomfört folkhälsoarbete 2018. Det övergripande målet är att Karlsborgs kommun är en socialt hållbar kommun. Särskilt angeläget är barn och ungas psykiska hälsa och fullföljda studier, därför har Hälsofrämjande skolutveckling och föräldraskapsstödjande verksamhet prioriteras. Ett övergripande strategiskt arbete har varit processen att ta fram Program för social hållbarhet Karlsborgs kommun, 2019 - 2022, som antogs av kommunfullmäktige i november 2018. Bokslutet visar ett överskott på 9 kronor.

Beslutsunderlag

Verksamhetsberättelse Karlsborgs folkhälsoråd 2018

Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete i Karlsborgs kommun för perioden 2018-2021

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Östra hälso- och sjukvårdsnämnden

Folkhälsorådet

§ 5 Dnr 2019-000073

Sammanträdestider folkhälsorådet 2019

Folkhälsorådet beslutar

1. Folkhälsorådet beslutar att Peter Söögard (MP), Ann-Marie Wahlström (S), Thorbjörn Colling (M), Inger Larsson (L) deltar på folkhälsokonferensen i Gullspångs kommun (Hova) den 11 april 2019. Jonas Davidsson (S) ska tillfrågas.
2. Folkhälsorådet beslutar att fastställa nästa sammanträdesdag 2019 till den 17 september, klockan 13.00.

Sammanfattning av ärendet

Enligt gällande reglemente ska folkhälsorådet sammanträda två gånger per år, på dag och tid som rådet bestämmer. Enligt gällande samverkansavtal ska folkhälsorådet fastställa en plan för nästkommande års prioriterade områden och åtgärder med budget och redovisa detta till kommunen respektive hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) senast den 31 oktober varje år. Parterna ska varje år följa upp folkhälsoarbetet med en verksamhetsberättelse, som bygger på en uppföljningsbilaga. Uppföljningen ska redovisas till HSN och kommunstyrelsen senast den sista februari årligen.

Utöver två sammanträden per år genomförs vartannat år en utvecklingsdag i folkhälsofrågor där kommunens långsiktiga plan för folkhälsoarbetet följs upp. Vartannat år genomförs också en folkhälsokonferens på Skaraborgsnivå. Folkhälsorådets ledamöter kallas till dessa dagar.

Beslutsunderlag

Samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete i Karlsborgs kommun för perioden 2018-2021

Reglemente för folkhälsorådet

Folkhälsorådet

§ 6 Dnr 2019-000074

Regional handlingsplan psykisk hälsa 2018-2020

Förslag till beslut

1. Folkhälsorådet föreslår kommunfullmäktige att anta Regional handlingsplan psykisk hälsa 2018 – 2020 (bilaga 2).
2. Folkhälsorådet föreslår kommunfullmäktige att barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden får i uppdrag att ta fram förslag till åtgärder och aktiviteter som beskriver hur respektive nämnd, tillsammans med de andra nämnderna, ska bidra till måluppfyllelsen.
3. Folkhälsorådet föreslår kommunfullmäktige att folkhälsorådets beredningsgrupp får i uppdrag att sammanställa en gemensam handlingsplan, utifrån punkt 2, som antas av kommunstyrelsen.
4. Folkhälsorådet föreslår kommunfullmäktige att kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning som ska vara en del av det årliga mål- och budgetplaneringsarbetet.

Sammanfattning av ärendet

År 2016 slöt regeringen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) överenskommelsen "Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa". Överenskommelsen syftar bland annat till att stärka kommuner och regioner i arbetet med att främja psykisk hälsa och ömsesidigt arbeta för att minska den psykiska ohälsan. Huvudmännen får ekonomiskt stöd för att stärka och utveckla sina insatser inom området och för det gemensamma arbetet att ta fram regionala handlingsplaner.

Handlingsplan är gemensam för Västra Götalandsregionen, de 49 kommunerna via kommunalförbunden och VästKom samt Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa i Göteborg och Västra Götaland. Regeringen har i sin strategi för området psykisk hälsa pekat ut fem fokusområden som särskilt viktiga. Dessa anges även i den nationella överenskommelsen och sammanfattar olika delar inom områden som är viktiga att fokusera på utifrån befolkningens behov för att främja psykisk hälsa, motverka psykisk ohälsa och erbjuda effektiva insatser till de som drabbats. Fokusområdena är: Förebyggande och främjande arbete, Tillgängliga tidiga insatser, Enskildas delaktighet och rättigheter, Utsatta grupper, Ledning, styrning och organisation. De fem fokusområdena ligger till

Folkhälsorådet

grund för handlingsplanens mål som är indelade i två målgrupper barn- och unga samt vuxna.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2019-02-05, folkhälsostrateg Ann Norling Gustafsson

Regional handlingsplan psykisk hälsa 2018-2020

Protokoll från Skaraborgs kommunalförbunds styrelsesammanträde den 8 dec 2017 §101

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Folkhälsorådet

§ 7 Dnr 2019-000080

Regional strategi för alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel 2018-2021

Förslag till beslut

1. Folkhälsorådet föreslår kommunfullmäktige att anta Regional strategi för alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS) (bilaga 3).
2. Folkhälsorådet föreslår kommunfullmäktige att barn- och utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden får i uppdrag att ta fram förslag till åtgärder och aktiviteter som beskriver hur respektive nämnd, tillsammans med de andra nämnderna, ska bidra till måluppfyllelsen.
3. Folkhälsorådet föreslår kommunfullmäktige att brottförebygganderådet får i uppdrag att sammanställa en gemensam handlingsplan, utifrån punkt 2, som antas av kommunstyrelsen.
4. Folkhälsorådet föreslår kommunfullmäktige att kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning som ska vara en del av det årliga mål- och budgetplaneringsarbetet.
5. Folkhälsorådet föreslår kommunfullmäktige att Regional strategi för alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel och kommunens handlingsplan, enligt punkt 3, ersätter Policy för drogförebyggande arbete i Karlsborgs kommun antagen i kommunfullmäktige den 24 juni 2014 § 90.

Sammanfattning av ärendet

En ny nationell ANDT (alkohol, narkotika, dopning, tobak) -strategi gäller för åren 2016 – 2020, den bygger vidare på den tidigare strategin för åren 2011–2015. Länsstyrelsen har ett regionalt uppdrag att samordna ANDTS-arbetet i länet. Länsstyrelsen ska sprida de nationella målen i ANDT-strategin och verka för att målen genomförs, i enligt med strategin samt stödja genomförandet av lagförändringar avseende spel. Kommunen har, genom förändring av socialtjänstlagen, från och med 2018-01-01 ansvar att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar. Drogpolicy för Karlsborgs kommun som antogs i juni 2014 omfattar inte området spel och är därför inte aktuell.

Alla parter i Västra Götalandssamverkan mot droger har via remissförfarande förankrat förslaget till strategi inom sin verksamhet och ställt sig bakom den regionala ANDTS-strategin. Västra Götalandssamverkan mot droger består av

Folkhälsorådet

de fyra kommunalförbunden, Stadsledningskontoret och Social resursförvaltning i Göteborgs stad, avdelning Folkhälsa och Kunskapscentrum för psykisk hälsa i Västra Götalandsregionen, Polismyndigheten, Tullverket, Kriminalvården och Länsstyrelsen.

Den regionala ANDTS-strategin med prioriteringar följer samma struktur som den nationella ANDT-strategins sex långsiktiga mål, dessutom har spelområdet lyfts in som ett prioriterat utvecklingsområde med anledning av ändrad lagstiftning. Syftet med den regionala strategin är att det ska vara en strategisk utgångspunkt för arbetet på lokal- och regionalnivå samt att tydligt sammankoppla arbetet med den nationella ANDT-strategin.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2018-02-05 folkhälsostrateg Ann Norling Gustafsson

Regional strategi för alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel 2018-2021

Policy för drogförebyggande arbete i Karlsborgs kommun

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Folkhälsorådet

§ 8

Dialog samverkan

Information från enhetschef Inger Hannu samt dialog kring samverkan "Folkhälsoarbetet nu och framåt" utifrån dialogfrågorna *Vad är viktigt för att vi ska få ut största nytta av folkhälsoråden? samt Vad är viktigt för en bra kommunikation kommunalt ←→ delregionalt?*

Resultatet för folkhälsorådet i Karlsborg följs upp vid nästa folkhälsoråd. Resultatet från folkhälsoråden i Skaraborg kommer analyseras av forskare bland annat från högskolan i Skövde och lyftas på folkhälsokonferensen den 11 april i Gullspångs kommun (Hova).

Avd. folkhälsa/Skaraborgsenheten
Västra Götalandsregionen

Folkhälsoarbetet i Karlsborgs kommun

Verksamhetsberättelse – 2018

KARLSBORGS KOMMUN

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Bilaga 1 §4 FHR 2019-02-19

Innehåll

Inledning

Del 1 - Uppföljning av folkhälsoavtalet **4**

Del 2 - Prioriterat lokalt folkhälsoarbete **6**

Folkhälsorådets ekonomiska slutrapport **9**

Del 3 - Eventuell bilaga med ytterligare information **10**

Verksamhetsberättelsen har godkänts av folkhälsorådet i Karlsborgs kommun den 2019-02-19

Catarina Davidsson (C)
Folkhälsorådets ordförande
Karlsborgs kommun

Peter Sögaard (MP)
Folkhälsorådets vice-ordförande
Östra hälso- och sjukvårdsnämnden

Inledning

Enligt avtalet om lokalt folkhälsoarbete ska det varje år sammanställas en verksamhetsberättelse för respektive kommun i Skaraborg som beskriver en uppföljning av dess åtagande i folkhälsoavtalet, samt utvalda delar av det föregående årets planerade folkhälsoarbete.

Folkhälsoarbetet ska, så som det står i avtalet, "innehålla systematiska och målinriktade insatser för att förbättra befolkningens hälsa och utjämna skillnader i hälsa. Det ska bedrivas med utgångspunkt i hälsans bestämningsfaktorer, det vill säga befolkningens livsvillkor, livsmiljöer och levnadsvanor. Arbetet ska omfatta både hälsofrämjande och förebyggande insatser. Folkhälsoarbetet ska bygga på långsiktighet och utgå från befolkningens behov."

Syftet med verksamhetsberättelserna
Att Östra hälso- och sjukvårdsnämnden, kommunerna och andra intressenter ska få en enkel och överskådlig bild över det folkhälsoarbete som har genomförts under året i respektive kommun och i Skaraborg.

Att ge underlag för dialog och vägledning för beslut, uppdrag och insatser.

Del 1

Uppföljning av folkhälsoavtalet

Åtaganden i avtalet	Helt uppfyllt	Delvis uppfyllt	Ej uppfyllt	Inlett processen för att uppfylla åtagandet	Motivering till svaret
Folkhälsoarbetet ska vara långsiktigt och utgå från befolkningens behov	☐	☐	☐	☒	Program för social hållbarhet 2019 - 2022 har arbetats fram sedan hösten 2018 och antog i kommunfullmäktige oktober 2018. Arbetsmodellen ska stärka det tvärvetenskapliga långsiktiga arbetet med planering och utvärdering.
Folkhälsoarbetet ska ha tydliga mål och en tydlig uppföljning	☐	☒	☐	☒	Arbete pågår utifrån ovan Program. Nämnder och förvaltningar beslutar om mål utifrån programmet och utformar aktiviteter. Uppföljning sker i kommunens kvalitets- och uppföljningssystem, Stratsys.
Folkhälsoarbetet ska bygga på systematiska och målinriktade insatser	☐	☐	☐	☒	Se ovan motiveringar
Folkhälsoarbetet ska vara integrerat i ordinarie verksamhet	☐	☐	☐	☒	Se ovan motiveringar
Styrning och ledning av folkhälsoarbetet ska vara integrerat i kommunens ledningssystem	☒	☐	☐	☐	Kommunfullmäktiges mål sedan 2017 är att vara en socialt hållbar kommun. För övrigt se ovan.

Åtaganden i avtalet	Helt uppfyllt	Delvis uppfyllt	Ej uppfyllt	Inlett processen för att uppfylla åtagandet	Motivering till svaret
Kommunen ansvarar för att ta fram en långsiktig och strategisk planering för det lokala folkhälsoarbetet med framtagna behovsbilder och prioriteringar.	☒	☐	☐	☐	Program för social hållbarhet 2019 - 2022 med prioriteringar är antaget av fullmäktige oktober 2018.
Planeringen för folkhälsoarbetet ska innehålla uppföljningsbara mål/indikatorer	☐	☒	☐	☒	Arbete pågår utifrån ovan Program. Nämnder och förvaltningar beslutar om mål utifrån programmet och utformar aktiviteter. Uppföljning sker i kommunens kvalitets- och uppföljningssystem, Stratsys. Nämnder och förvaltningar har kommit olika långt i processen.
Kommunen ska aktivt använda samhällsplanering och kommunal verksamhet för att främja befolkningens hälsa	☐	☒	☐	☐	Se ovan motivering.
Kommunen ska bidra med kunskaps- och metodstöd i folkhälsoarbetet	☐	☒	☐	☐	Arbete pågår utifrån ovan Program. Nämnder och förvaltningar beslutar om mål utifrån programmet och utformar aktiviteter. Uppföljning sker i kommunens kvalitets- och uppföljningssystem, Stratsys. Nämnder och förvaltningar har kommit olika långt i processen.

Del 2

Prioriterat lokalt folkhälsoarbete

Följande områden har prioriterats under året:
Framtagande av Program för social hållbarhet, Barn och ungdomars psykiska hälsa och fullföljda studier genom Hälsofrämjande skolutveckling och föräldraskapsstödjande verksamhet.

Beskrivning

I detta avsnitt ges en översiktlig bild över områden (max 3) som har varit särskilt prioriterade under det aktuella året (utöver detta kan även ytterligare arbete ha genomförts inom andra områden).

Område 1: Program för social hållbarhet. **Målgrupp:** Förtroendevalda och tjänstepersoner i nämnder och förvaltningar, sekundär målgrupp invånare Karlsborgs kommun

Aktuell status för arbetet	Process påbörjad/ pågående	Process slutförd	Samverkan med andra kommuner	Samverkan med externa parter	Samverkan med regionens verksamheter	Delfinansiering från folkhälsorådet
Planering	☐	☒	☐	☐	☒	☐
Implementering av insatser	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Arbete utifrån befintliga handlingsplaner	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Utformning av policy/rutiner/riktlinjer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uppföljning/utvärdering	☒	☐	☐	☐	☐	☐

Övergripande kommentar om området

Obs, max 300 tecken!

Område 2: Psykisk hälsa samt fullföljda studier genom hälsofrämjande skolutveckling- psykisk hälsa **Målgrupp:** Barn i skolåldern och sekundärt pedagoger i skolan

Aktuell status för arbetet	Process påbörjad/ pågående	Process slutförd	Samverkan med andra kommuner	Samverkan med externa parter	Samverkan med regionens verksamheter	Delfinansiering från folkhälsorådet
Planering	☐	☒	☐	☒	☒	☒
Implementering av insatser	☒	☐	☐	☒	☒	☒
Arbete utifrån befintliga handlingsplaner	☒	☐	☐	☒	☒	☒
Utformning av policy/rutiner/riktlinjer	☒	☐	☐	☒	☒	☒
Uppföljning/utvärdering	☒	☐	☐	☒	☐	☒

Övergripande kommentar om området

Obs, max 300 tecken!

Område 3: Psykisk hälsa samt fullföljda studier genom föräldraskapsstödjande verksamhet. **Målgrupp:** Föräldrar till barn 0 - 18 år, sekundärt barn 0 - 18 år.

Aktuell status för arbetet	Process påbörjad/ pågående	Process slutförd	Samverkan med andra kommuner	Samverkan med externa parter	Samverkan med regionens verksamheter	Delfinansiering från folkhälsorådet
Planering	☒	☐	☐	☒	☒	☒
Implementering av insatser	☒	☐	☐	☒	☒	☒
Arbete utifrån befintliga handlingsplaner	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Utformning av policy/rutiner/riktlinjer	☒	☐	☐	☐	☐	☒
Uppföljning/utvärdering	☒	☐	☐	☐	☐	☒

Övergripande kommentar om området

Obs, max 300 tecken!

Folkhälsorådets ekonomiska slutrapport

Område	Budget	Förbrukat	Återstående medel
Goda livsvillkor	140 000	138 797	1 203
Hälsofrämjande livsmiljöer och goda levnadsvanor	55 000	55 000	0
ANDTS	6 500	8 000	- 1 500
Övrigt	5 890	5 584	306
Totalt	**207 390**	**207 381**	**9**

Har icke förbrukade medel överförts till nästkommande år?

Ja ☐

Nej ☒

Återstående medel som inte har flyttats över till nästkommande år fördelas jämnt mellan Karlsborgs kommun och Östra hälso- och sjukvårdsnämnden. Om de återstående medlen uppgår till mindre än 1000 kr så fördelas inte medlen mellan parterna.

Kommentarer

Obs, max 200 tecken!

Del 3

Eventuell bilaga med ytterligare information

Möjlighet finns att skicka med en bilaga med ytterligare information om folkhälsoarbetet som har genomförts. Har en sådan bilaga, i någon form, utformats?

Ja ☐

Nej ☒

Kontaktperson: Ann Norling Gustafsson, folkhälsostrateg

Telefon: 0505-172 33

E-post: ann.norling.gustafsson@karlsborg.se

18

Det goda livet
i Västra Götaland

Handlingsplan för psykisk hälsa

2018-2020

20

Innehåll

Bakgrund	2
Vi sätter ljus på skavet	3
Syfte med handlingsplanen	3
Fokusområden	3
Process för framtagande	3
Organisation	3
Samverkan för psykisk hälsa i Västra Götaland	4
Genomförande	4
Uppföljning	4
Fokusområden och mål för vuxna	5
Fokusområden och mål för barn och unga	8

Bakgrund

År 2016 slöt regeringen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) överenskommelsen "Stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa". Överenskommelsen syftar bland annat till att stärka kommuner och regioner i arbetet med att främja psykisk hälsa och ömsesidigt arbeta för att minska den psykiska ohälsan. Huvudmännen får ekonomiskt stöd för att stärka och utveckla sina insatser inom området och för det gemensamma arbetet att ta fram regionala handlingsplaner.

Denna handlingsplan är gemensam för Västra Götalandsregionen (VGR), de 49 kommunerna via kommunalförbunden och VästKom samt Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa i Göteborg och Västra Götaland (NSPHiG). Den gemensamma arenan är vårdsamverkan regionalt, delregionalt och lokalt.

Vi sätter ljus på skavet

Den mänskliga rättigheten till bästa uppnåeliga fysiska och psykiska hälsa gäller för alla människor som bor, verkar och vistas i Västra Götaland. Samverkan över organisatoriska gränser med människan i centrum, är en förutsättning för att uppnå detta.

Anställda och politiker inom regionens alla delar och i alla kommuner gör sitt bästa – det tas fram planer, det satsas, det följs upp och det utvecklas. Var och en för sig går det ganska bra, ibland riktigt bra, men i mötet oss emellan skaver det ibland. De organisatoriska gränserna blir hinder och det är svårt att se förbi dem för att istället se till den enskildes behov. Vi vet dessutom ofta väl var det skaver och det skiljer sig inte åt om vi befinner oss i stora Göteborg, i något mindre Skövde eller i lilla Dals-Ed. I arbetet med att ta fram handlingsplanen har vi lagt mycket tid på att identifiera och sätta ljus på områden där det skaver extra mycket, där vi alla vill åt samma håll, där alla måste bidra och göra det samtidigt.

Syfte med handlingsplanen

Med handlingsplanens mål, aktiviteter och indikatorer för uppföljning vill vi sätta ljus på frågor där vi vill bli bättre i hela Västra Götaland. Eller med andra ord: Vi vill se handlingsplanen som ett försök att sätta plåster på några redan uppkomna skav, se till att det läker ordentligt och att det inte uppstår nya.

Fokusområden

Regeringen har i sin strategi för området psykisk hälsa pekat ut fem fokusområden som särskilt viktiga. Dessa anges även i den nationella överenskommelsen och sammanfattar olika delar inom områden som är viktiga att fokusera på utifrån befolkningens behov för främja psykisk hälsa, motverka psykisk ohälsa och erbjuda effektiva insatser till de som drabbats.

De fem fokusområdena har legat till grund för arbetet med framtagandet av handlingsplanens mål och målsättningen har varit att formulera minst ett mål för varje fokusområde.

- **Förbyggande och främjande arbete**
- **Tillgängliga tidiga insatser**
- **Enskildas delaktighet och rättigheter**
- **Utsatta grupper**
- **Ledning, styrning och organisation**

Process för framtagande

Organisation

Att i en handlingsplan formulera sig tillsammans så att alla nivåer – regionalt, delregionalt och lokalt – strävar åt samma håll ställer krav på gemensamma strukturer. På strategisk övergripande nivå mellan de 49 kommunerna och Västra Götalandsregionen finns sedan 2012 en struktur för ledning i samverkan. År 2017 förändrades sammansättningen och gruppen benämns nu Vårdsamverkan Västra Götaland (VVG). Deltagare i VVG är en representant från varje huvudman (kommun och region) utsedda via delregional vårdsamverkan. Uppdraget är att identifiera gemensamma behov, utgöra stöd för kunskapsutveckling, stödja samordning och skapa förutsättningar för länets utveckling inom välfärdsområdet.

Sedan hösten 2016 finns en särskild styrgrupp för handlingsplanen för psykisk hälsa. Styrgruppen ska följa utvecklingen och genomförandet av handlingsplanens delar och ansvara för återrapportering såväl till VVG som till de delregionala vårdsamverkansorganisationerna. I styrgruppen finns representanter från de fem vårdsamverkansområdena från specialistpsykiatri, primärvård och kommun. I styrgruppen ingår även NSPHiG och representant från VGR:s avdelning folkhälsa. Styrgruppen leds av representanter från VästKom och VGR:s koncernstab hälso- och sjukvård.

Arbetet med prioritering av mål har skett på bred front med deltagande tjänstemän från kommun och region från samtliga vårdsamverkansområden i syfte att skapa delaktighet och förankring i det arbete som ska göras. Dialoger har förts med samarbetspartners, brukarföreträdare, representanter från HBTQ-communityt och nationella minoriteter.

Genomförande

Delregional vårdsamverkan har ansvar för genomförande av de mål som är definierade i handlingsplanen. Hur arbetet ska göras ska beskrivas i en genomförandeplan med delregionala och/eller lokala aktiviteter för att nå målen. En delregional genomförandeplan möjliggör anpassningar till de geografiska och befolkningsmässiga skillnader som finns i länet och hur arbete ska ske tillsammans med t ex privata vårdgivare, samarbetspartners och brukarföreträdare på lokal nivå.

Länsgemensamma aktiviteter kommer ske inom ramen för några av målen.

Uppföljning

Styrgruppen ansvarar för uppföljning av handlingsplanen. För att följa handlingsplanens 15 mål över tid har uppföljningsindikatorer valts ut. Målsättningen är att indikatorerna ska göra det möjligt att jämföra processer och resultat, och därigenom stimulera och initiera förbättringsarbete.

Till stöd för arbetet med uppföljning finns en **användarmanual** och ett **excel-ark för baslinjemätning**. Dessa finns att hämta på VästKoms hemsida (www.vastkom.se) och på Vårdgivarwebben (http://www.vgregion.se/halsa-och-vard/vardgivarwebben).

Fokusområden och mål för vuxna

1. Förbyggande och främjande arbete

Mål 1.1 Nollvision om suicid i Västra Götaland

Varje år tar cirka 230 personer i Västra Götaland sitt eget liv. Bakom varje fullbordat självmord går det tio allvarliga försök och bakom statistiken döljer sig psykisk ohälsa som kan förebyggas genom samverkan över verksamhetsgränser. Det kan handla om att tidigt uppmärksamma varningssignaler, identifiera, ge stöd och behandling till grupper i särskilt utsatta situationer och att utbilda personal. Ingen i Västra Götaland ska behöva se självmord som en utväg.

Indikatorer

- Antal självmord i befolkningen.
- Antal självmordsförsök i befolkningen.
- Handlingsplan för suicidprevention.

Länsgemensam aktivitet

- Länsgemensam handlingsplan för suicidprevention ska tas fram i enlighet med Folkhälsomyndighetens uppdrag.

2. Tillgängliga tidiga insatser

Mål 2.1 Äldre personer med psykisk ohälsa ska få rätt vård och stöd

Åldrandet i sig innebär en ökad risk för både fysiska och psykiska sjukdomar. Depression och ångest är vanligt hos äldre personer och cirka en femtedel av den äldre befolkningen lider av psykisk ohälsa, vilket gör att vi kan tala om det som ett folkhälsoproblem. Psykisk ohälsa är dock inte en del av det naturliga åldrandet och äldre är i behov av evidensbaserade insatser precis som alla andra åldersgrupper. Social gemenskap, fysisk aktivitet och bra matvanor kan förebygga ohälsa. Psykisk ohälsa bland äldre behöver uppmärksammas för att fler ska få rätt vård, stöd och behandling.

Indikatorer

- Aktuella rutiner för samordning inom äldreomsorgen.
- Förskrivning av antidepressiva läkemedel i befolkningen.

3. Enskildas delaktighet och rättigheter

Mål 3.1 Personer som har behov av samordnade insatser ska ha en SIP

Sedan 2010 är det lagstiftat, både i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen, att kommun och landsting ska upprätta en samordnad individuell plan (SIP) när en person har behov av insatser från båda huvudmännen. En SIP säkerställer att den enskilde får sina behov tillgodosedda när flera aktörer ansvarar för insatser. En SIP gör den enskilde och närstående delaktiga i planeringen av insatser från hälso- och sjukvård och socialtjänst och ansvarsfördelningen blir tydlig. SIP är också ett bra verktyg för samordning mellan verksamheter inom en huvudman.

Indikatorer

- Upprättande av SIP i befolkningen.
- Uppföljning av SIP i befolkningen.
- Rutin för information om SIP.

Länsgemensamma aktiviteter

- Vid behov revidera den länsgemensamma riktlinjen och stödmaterialet för SIP.
- Från länsgemensam styrgrupp för handlingsplan psykisk hälsa framföra vikten av digitalt stöd för SIP till Styrgrupp IT i Väst (SITIV).
- Uppdra åt brukarorganisationer att följa arbetet med SIP – hur blir det för den enskilde?

Mål 3.2 Brukarföreträdare ska erbjudas delaktighet i utvecklingsarbete

Den enskildes egna upplevelser behöver tas tillvara för att kunna utveckla ett kunskapsbaserat arbetssätt. Delaktighet i sin egen hälsa och vård är en mänsklig rättighet och en hälsofrämjande faktor. Inflytandet behövs på lokal, delregional, regional och nationell nivå och varje insats behöver betraktas ur den enskildes perspektiv. De som berörs av insatser ska i så hög utsträckning som möjligt kunna påverka verksamhetsutveckling och definiera vad god kvalitet är.

Indikator

- Systematiskt samarbete med brukarorganisationer.

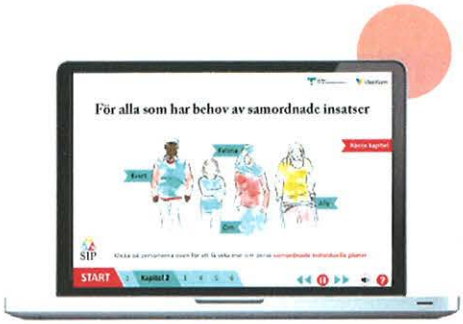

Tips!
Informations- och arbetsmaterial för SIP i Västra Götaland finns på VästKoms hemsida (www.vastkom.se/sip) samt på Vårdgivarwebben (www.vgregion.se/svpl/sip).

4. Utsatta grupper

Mål 4.1 Ingen ska diskrimineras eller uppleva negativt bemötande i kontakterna med kommunerna och regionen

Det finns sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Personal ska få ökad kunskap om hur gruppers utsatthet, bl a minoritetsstress och skillnader i psykisk hälsa, kan relateras till att personer bryter mot normer utifrån exempelvis sexuell läggning, könsidentitet och nationellt ursprung. Kunskapen om mänskliga rättigheter, normativt bemötande och hur det påverkar individer i enskilda möten ska också öka.

Indikator

- Klagomål med avseende på bemötande inom socialtjänst och sjukvård.

Länsgemensam aktivitet

- Se över och, vid behov, ta fram länsgemensamt utbildningsmaterial om t ex rättighetslagstiftning och diskrimineringsgrunder.

Mål 4.2 Personer med missbruk, psykisk ohälsa och/eller komplex problematik ska få integrerade insatser

Den enskilde ska få vård, stöd och insatser som upplevs som en väl fungerande helhet. Det är viktigt att personer med två eller flera sjukdomstillstånd samtidigt (samsjuklighet) får vård och behandling parallellt och samordnat. Vård- och stödinsatser från olika aktörer i kommun och region kan också behöva integreras för att möta den enskildes behov. Insatserna ska syfta till att förhindra utveckling av allvarliga tillstånd och ytterst bidrar till undvika slutenvård.

Indikatorer

- Antal personer med missbruk och/eller beroende utskrivna enligt LVM.
- Undvikbara slutenvårdstillfällen.
- Case management till personer med psykisk sjukdom.
- Aktuella rutiner för samordning inom socialtjänsten.

Länsgemensam aktivitet

- Uppföljning av delregionala/lokala tillämpningar av "Överenskommelse om samarbete mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna i Västra Götaland kring personer med psykisk funktionsnedsättning och personer med missbruk".

5. Ledning, styrning och organisation

Mål 5.1 Invånare ska få tillgång till evidensbaserade metoder inom vård, stöd och behandling

Evidens innebär bästa sammantagna vetenskapliga stöd och bevis om insatsers effekt. Det är en utmaning för verksamheterna att dra nytta av vetenskap och kunskap som finns och systematiskt tillämpa den. Samtidigt är det av yttersta vikt att främja spridningen av evidensbaserade metoder och bromsa användningen av ineffektiva metoder och rent av skadliga insatser. Det gäller att hushålla med resurserna genom att satsa på de metoder som gör störst nytta. Det finns nationella riktlinjer för målgrupper som är gemensamma för huvudmännen och som ger rekommendationer om vilka behandlingar och metoder som olika verksamheter i vård och omsorg bör satsa på.

Indikatorer

- Standardiserade bedömningsmetoder inom missbruk- och beroendeverksamhet.
- Standardiserade bedömningsmetoder för utredning av alkoholmissbruk.
- Standardiserade bedömningsmetoder för utredning av drogmissbruk.

Länsgemensam aktivitet

- Inrättande av regionalt resurscentra för psykisk hälsa.

Fokusområden och mål för barn och unga

1. Förbyggande och främjande arbete

Mål 1.1 Föräldrar ska erbjudas stöd under barnets hela uppväxt

Föräldrar är viktiga i varje barns liv. De påverkar förutsättningarna för barnets fysiska och psykiska hälsa och utveckling i stort. Därför är det viktigt att ge föräldrar och vårdnadshavare stöd utifrån sina och barnens behov när det behövs. Det kan gälla föräldrar till barn med funktionsnedsättning eller föräldrar med psykisk ohälsa och/eller missbruk. Verksamheter som arbetar med barn och som möter föräldrar behöver kunna erbjuda föräldrarna anpassat stöd under barnets hela uppväxt, 0-18 år.

Indikatorer
- Manualbaserad insats för föräldrastöd.
- Standardiserade bedömningsmetoder för föräldraförmåga.

Mål 1.2 Alla elever ska lämna grund- och gymnasieskolan med godkända betyg

Att klara godkänt resultat i skolan är en stark faktor för god hälsa senare i livet. En fjärdedel av varje årskull går inte ut gymnasiet i Västra Götaland idag. Samtidigt är det en viktig förutsättning att ha gymnasiekompetens för att kunna leva ett självständigt liv. Elever med hög frånvaro måste uppmärksammas tidigt och ges det stöd de behöver för att närvara i skolan. Det är viktigt att utveckla närvarofrämjande åtgärder och arbetssätt i samverkan.

Indikatorer
- Andel elever som fullföljt gymnasieutbildningen inom tre år.
- Andel elever utan godkända betyg från åk 9.
- Andel elever med betydande frånvaro från skolan.

2. Tillgängliga tidiga insatser

Mål 2.1 Barn och unga med psykisk ohälsa ska få rätt insatser i rätt tid

Att tidigt identifiera psykisk ohälsa hos barn och unga kan förhindra utveckling av allvarliga problem. Det som ofta benämns som "första linjen" är de funktioner eller verksamheter som har i uppgift att först ta emot barn, ungdomar eller familjer som söker hjälp när ett barn har problem eller mår dåligt. Barn och föräldrar ska veta vart de ska vända sig. Därför behöver första linjen för barn och ungas psykiska hälsa vara definierad och känd. En bra första linje är tillgänglig, utgår från barnets bästa och sätter barn och familj i centrum. Den hjälper barn och unga genom att kunna identifiera problem, behandla lindriga problem, remittera vidare när det behövs och säkerställa att alla barn och unga får tidig och högkvalitativ hjälp.

Indikatorer

- Barn och unga med psykiatrisk diagnos som vårdats i slutenvård.
- Standardiserade bedömningsmetoder för utredning av missbruk.

Mål 2.2 Förebygga och uppmärksamma bruk av alkohol och narkotika bland unga

Bruk av alkohol och narkotika kan påverka fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. För att ge goda förutsättningar för ett gott vuxenblivande behöver missbruk tidigt uppmärksammas. Missbruk hos unga samspelar ofta med psykiska och sociala faktorer som påverkar missbruket och samsjukligheten är ofta hög. Det finns samband med individers livsvillkor och sociala sammanhang. Särskilt sårbara och viktiga att uppmärksamma är t ex hbtq-personer, ensamkommande/nyanlända och barn till föräldrar med eget missbruk eller psykisk ohälsa. Det är viktigt att samordna insatser för unga som har kontakt med flera myndigheter och behandlingsverksamheter. I samverkan behöver kommun och hälso- och sjukvård utveckla former för att tidigt identifiera dessa unga.

Indikatorer

- Andel elever med riskkonsumtion av alkohol i åk 9.
- Andel elever med riskkonsumtion av alkohol i gymnasiet år 2.
- Andel elever som någon gång använt narkotika i åk 9.
- Andel elever som någon gång använt narkotika i gymnasiet år 2.

Länsgemensam aktivitet

- Sammanställa kunskap och ta fram ett regionalt inriktningsdokument för integrerade verksamheter/mottagningar för unga.

3. Enskildas delaktighet och rättigheter

Mål 3.1 Barn och unga som har behov av samordnade insatser ska ha en SIP/Västbusplan

Sedan 2010 är det lagstiftat, både i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen, att kommun och landsting ska upprätta en samordnad individuell plan, SIP, när en person har behov av insatser från båda huvudmännen. I Västra Götaland finns Västbus riktlinjer och en motsvarande Västbusplan framtagen för barn och unga. En SIP/Västbusplan gör den enskilde och närstående delaktiga i planeringen av insatser från hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola och ansvarsfördelningen blir tydlig. SIP är också ett bra verktyg för samordning mellan verksamheter inom en huvudman.

Indikatorer

- Upprättande av SIP i befolkningen 0-20 år.
- Uppföljning av SIP i befolkningen 0-20 år.
- Rutin för information om SIP.

Länsgemensam aktivitet

- Revidering av Västbus riktlinjer och stödmaterial.

Mål 3.2 Brukarföreträdare ska erbjudas delaktighet i utvecklingsarbete

Barns och ungas egna upplevelser behöver tas tillvara för att kunna utveckla ett kunskapsbaserat arbetssätt. Barn har rätt till delaktighet i alla frågor som berör dem enligt FN:s konvention om barnets rättigheter. Inflytandet behövs på lokal, delregional, regional och nationell nivå och varje insats behöver betraktas från barnets perspektiv. Barn, unga och deras vårdnadshavare ska i så hög utsträckning som möjligt kunna påverka verksamhetsutveckling och definiera vad god kvalitet är.

Indikator

- Systematiskt samarbete med brukarorganisationer

Tips!
Informations- och arbetsmaterial för SIP i Västra Götaland finns på VästKoms hemsida (www.vastkom.se/sip) samt på Vårdgivarwebben (www.vgregion.se/svpl/sip).

Informations- och arbetsmaterial för Västbus finns på en egen webbplats: www.vgregion.se/vastbus

4. Utsatta grupper

Mål 4.1 Ingen ska diskrimineras eller uppleva negativt bemötande i kontakterna med kommunerna och regionen

Det finns sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Personal ska få ökad kunskap om hur gruppers utsatthet, bl a minoritetsstress och skillnader i psykisk hälsa, kan relateras till att personer bryter mot normer utifrån exempelvis sexuell läggning, könsidentitet och nationellt ursprung. Kunskapen om mänskliga rättigheter, normativt bemötande och hur det påverkar unga i enskilda möten ska också öka.

Indikator

- Klagomål med avseende på bemötande inom socialtjänst och sjukvård.

Länsgemensam aktivitet

- Se över och, vid behov, ta fram länsgemensamt utbildningsmaterial om t ex rättighetslagstiftning och diskrimineringsgrunder.

5. Ledning, styrning och organisation

Mål 5.1 Nollvision om suicid i Västra Götaland

I flera undersökningar uppger upp till 8 procent av flickorna och 4 procent av pojkarna att de någon gång försökt ta sitt liv. I Västra Götaland sker i genomsnitt 8–9 självmord per år i åldersgruppen 15-19 år. Bakom varje fullbordat självmord går det tio allvarliga försök och bakom statistiken döljer sig psykisk ohälsa som är viktig att uppmärksamma. Unga personer med förhöjd suicidrisk ska identifieras och erbjudas rätt hjälp i tid så att de inte försöker ta sitt liv. Detta sker genom utvecklad samverkan och samsyn mellan olika aktörer. Ingen i Västra Götaland ska behöva se självmord som en utväg.

Indikatorer

- Antal självmord i befolkningen 0-19 år.
- Antal självmordsförsök i befolkningen 0-19 år.
- Handlingsplan för suicidprevention.

Länsgemensamma aktiviteter

- Länsgemensam handlingsplan för suicidprevention ska tas fram i enlighet med Folkhälsomyndighetens uppdrag.
- Tillgängliggöra nationellt webbaserat verktyg (SPISS).

VästKom
VÄSTSVENSKA KOMMUNALFÖRBUNDENS SAMORGANISATION

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

NSPHiG
Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa i Göteborg

Grafisk formgivning: Josefin Lantz, kommunikatör Kommun och sjukvård Samverkan i Göteborgsområdet

REGIONAL STRATEGI för alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

ANDTS • 2018–2021

Västra Götalands län

Innehåll

Strategi för ANDTS-arbetet i Västra Götaland 3

En regional strategi för ANDTS 3

Samverkan mellan myndigheter på regional nivå 3

Prioriterade målområden på regional nivå 4

Strukturer för ANDTS-arbetet i Västra Götaland 6

Samverkan mellan regional och lokal nivå 6

Samverkan mellan forskning och praktik 6

Den nationella politiken är utgångspunkt för den regionala ANDTS- strategin 7

En nationell strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020 7

Lagförändringar avseende spelmissbruk från 2018 7

Rapportnummer: 2018:39
ISSN: 1403-168X

Strategi för ANDTS-arbetet i Västra Götaland

En regional strategi för ANDTS

Den regionala ANDTS-strategin och länets prioriteringar följer samma struktur som den nationella ANDT-strategins sex långsiktiga mål, dessutom har spelområdet lyfts in som ett prioriterat utvecklingsområde. De målområden och insatser som presenteras här gör inte anspråk på att omfatta hela det samlade ANDTS-förebyggande arbetet i länet utan är ett antal gemensamma satsningar som berör ett par eller flera myndigheter.

Det regionala ANDTS-arbetet ska genomsyras av ett jämlikhets-, jämställdhets- och barnperspektiv och beakta de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Samverkan mellan myndigheter på regional nivå

Länsstyrelsen har ett regionalt uppdrag att samordna ANDTS-arbetet i länet. Länsstyrelsen ska sprida de nationella målen i ANDT-strategin och verka för att målen genomförs, i enligt med strategin samt stödja genomförandet av lagförändringar avseende spel.

Västra Götalandssamverkan mot droger bildades 2005 och består av de fyra kommunalförbunden, Stadsledningskontoret och Social resursförvaltning i Göteborgs stad, avdelning Folkhälsa och Kunskapscentrum för psykisk hälsa i Västra Götalandsregionen, Polismyndigheten, Tullverket, Kriminalvården och Länsstyrelsen. Länsstyrelsen är sammankallande och Länsöverdirektören leder arbetet. Syftet är att förstärka samverkan mellan myndigheterna i länet inom ANDTS-området och underlätta gemensamma satsningar och utveckling av det förebyggande arbetet.

Alla parter i *Västra Götalandssamverkan mot droger* har via remissförfarande förankrat förslaget till strategi inom sin verksamhet och ställt sig bakom den regionala ANDTS-strategin 2018–2021. Länsstyrelsen i samverkan med ovan nämnda grupp ansvarar för den regionala strategin såväl som uppföljningen av den.

Prioriterade målområden på regional nivå

Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.

En effektiv och likvärdig tillsyn ska bedrivas av Länsstyrelsen och kommunerna enligt alkohol- och tobakslagen.

- Regelbunden tillsyn av serverings- och försäljningsställen i länets kommuner.
- Tillsyn av skolgårdar ska prioriteras av såväl Länsstyrelsen som kommunerna.
- Fortsatt användning av metoden ansvarsfull alkoholservering.

Samordnade brottsbekämpande aktioner mellan tull och polis.

- Den illegala handeln med tobak och alkohol ska motverkas genom effektivare tillsyn och gemensamma kontrollaktioner.

En samordnad regional struktur för ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbetet.

- Länsstyrelsen ska samordna ett regionalt nätverk för tillsynsfrågor.
- Länsstyrelsen ska samordna ett regionalt nätverk för drogförebyggande frågor och ett forum för det brottsförebyggande arbetet.
- Alla kommuner har samverkansavtal med polisen. Dessa ska följas upp och utvecklas.
- Västra Götalandsregionen tillsammans med alla kommuner har ambitionen att följa upp 2013 och 2016 års gemensamma drogvaneundersökning 2019.

Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.

Barns rätt till utveckling.

- Länsstyrelsen ska stödja kommuner och andra aktörer i arbetet med att utveckla ett universellt och kunskapsbaserat föräldraskapsstöd.
- Västra Götalandsregionen tillsammans med kommuner och andra aktörer kraftsamlar för att alla elever ska lämna grund- och gymnasieskolan med godkända betyg.

Barns rätt till en god hälsa.

- Fortsatt arbete med en rökfri eller tobaksfri skoltid på länets skolor.
- Fortsatt arbete med insatser mot langning av alkohol till ungdomar.
- Arbetet med att motverka langning av tobak till ungdomar behöver uppmärksammas och utvecklas bl.a. genom metoden kontrollköp.
- Utveckla cannabisförebyggande arbete och stärka insatser inom behandling och tidiga insatser samt främjande insatser.
- Åtgärder för att stärka elevhälsovårdens arbete.

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

Implementering och användning av riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder inom socialtjänsten och hälso- och sjukvård.

- Kunskapsspridning om arbetssätt och metoder.
- Uppmärksamma och stärka kunskaper om alkohol-, narkotika- och dopningsmissbrukets påverkan på människors beteende och den koppling som finns till ökade våldsbrott eller utsatthet för våld i takt med ökad konsumtion.

Förebyggande arbete, stöd och behandling vid psykisk ohälsa och samsjuklighet (missbruk/psykisk ohälsa)

- Utveckla arbetet med första linjeverksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa och att arbetsmodellen ska vara tillgänglig i alla kommuner.
- Verktyget SIP, Samordnad Individuell Plan, ska användas när en person har behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Förebyggande arbete och uppmärksamhet på ANDT-relaterad ohälsa bland kvinnor och män inom vissa arenor.

- Arbete med ANDT-frågor inom länets högskolor och universitet sker i samverkan mellan studenthälsan, studentkårer, kommuner, Länsstyrelsen.
- Förstärkt arbete med psykisk ohälsa och ANDT-relaterad ohälsa på Ungdomsmottagningar.

Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

Samverkan mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten för en sammanhållen vård.

- Utveckling av en jämlik- och jämställd vård och stödinsatser i hela länet.
- Utveckla integrerade arbetssätt inom området psykisk ohälsa och missbruk/beroende för att bättre möta personer med samsjuklighet. Insatserna ska vara samordnade och ske parallellt och integrerat.

Implementering och användning av riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder inom socialtjänsten och hälso- och sjukvård.

- Kunskapsspridning om riskbruk, missbruk och beroende.

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

Barn ska skyddas mot skadliga effekter av alkohol, narkotika, dopning och tobak

- Fortsatt utveckling av föräldra- och barnperspektivet inom missbruks- och beroendevården.
- Gruppverksamhet eller annat stöd för barn till personer med missbruk eller beroendeproblematik.
- Utveckling av mottagningar för ungdomar med alkohol- och narkotikaproblem i fler av länets kommuner, liknande Mini-Maria i Göteborg.

Utvecklingsområde för att förebygga och behandla spelproblem.

- Utveckling av en regional mottagning för spelproblem inom Västra Götalandsregionen.
- Länsstyrelsen ska bidra till kunskapsspridning om såväl förebyggande som behandlande arbete kring problematiskt spelande, gaming och gambling.
- Samverkande parter bör utveckla indikatorer för att följa upp arbetet.
- Huvudmännen ska verka för en god samverkan med civilsamhället och brukarorganisationer i uppbyggnaden av det utökade ansvaret för spelberoende.

Uppföljning

Årligen följs följande indikatorer/mätbara mål, enligt förslag:

- Det finns ett samverkansavtal mellan polis och kommun i alla 49 kommuner.
- Andel ungdomar i Västra Götaland som druckit de senaste 12 månaderna ska minska (CAN:s drogvanor åk 9 samt år 2 på gymnasiet).
- Andel tobakskonsumenter i Västra Götaland ska minska (CAN:s drogvanor åk 9 samt år 2 på gymnasiet).
- Andel ungdomar i Västra Götaland som prövat narkotika ska minska (CAN:s drogvanor åk 9 samt år 2 på gymnasiet).

Länsstyrelsen ansvarar för att samordna uppföljningen 2019, då nästa Drogvaneundersökning beräknas vara genomförd.

Strukturer för ANDTS-arbetet i Västra Götaland

Samverkan mellan regional och lokal nivå

Det främjande och förebyggande arbetet inom ANDTS-området är en del av både det lokala folkhälsoarbetet och det brottsförebyggande arbetet. Folkhälsoarbetet regleras genom avtal mellan kommunerna och Hälso- och sjukvårdskansliet. Kommunernas och polisens samverkan inom det brottsförebyggande arbetet formaliseras genom samverkansavtal. Spelområdet är nytt ansvarsområde för såväl kommuner som Hälso- och sjukvården och strukturer för samverkan behöver utvecklas.

Det finns även ett regionalt nätverk för lokala ANDTS-samordnare. Länsstyrelsen har ett samordningsuppdrag att särskilt stödja kommunernas ANDTS-arbete. Nätverket är en plattform för spridning av den nationella ANDT-strategin, kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt området spel om pengar.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över länets kommuner på alkohol- och tobaksområdet och det finns ett nätverk för de kommunala alkohol- och tobakshandläggarna för informationsutbyte och utveckling av tillsynsarbetet.

Nätverket "De glömda barnen" i Västra Götaland består av organisationer, kommuner och studieförbund och samordnas av Länsnykterhetsförbundet. Tillsammans arbetar nätverket för att uppmärksamma, sprida kunskap om, hjälpa och stödja barn som växer upp i familjer där det förekommer missbruk, psykisk sjukdom, våld eller någon förälder sitter i fängelse.

Samverkan mellan forskning och praktik

Centrum för forskning och utbildning kring riskbruk, missbruk och beroende (CERA) vid Göteborgs universitet är en tvärvetenskaplig centrumbildning med samarbetspartners från Länsstyrelsen, Hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen, Kriminalvården och socialtjänsten.

I Västra Götalands län finns ett omfattande samarbete mellan de fyra kommunalförbunden, Kunskapscentrum för psykisk hälsa, Länsstyrelsen, Kriminalvården och CERA kring implementering av Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende tillsammans med Brukarrådet för missbruksfrågor i Västra Götaland. Det finns även andra former för ett nyttiggörande av forskning och nya studier i Västra Götaland. Det finns också ett brett arbete med Psykisk hälsa i Västra Götaland utifrån överenskommelsen mellan regeringen och Sveriges kommuner och landsting (SKL). I detta arbete deltar de fyra kommunalförbunden tillsammans med VÄSTKOM för kommunerna i länet och Kunskapscentrum för psykisk hälsa och avdelning Folkhälsa inom Västra Götalandsregionen samt brukarorganisationen NSPHiG.

Forskningsnätverket "Barns välbefinnande och familjers villkor" är en samverkan mellan FoU i Väst/GR, forskare vid Göteborgs universitets olika institutioner och Länsstyrelsen.

I länet finns fyra FoU-verksamheter som bidrar till kunskapsutveckling inom ANDTS-området. FoU Välfärd finns inom respektive kommunalförbund Fyrbodal, GR Göteborgsregionen och Skaraborg medan FoU Sjuhärad Välfärd har Borås högskola som huvudman.

Den nationella politiken är utgångspunkt för den regionala ANDTS-strategin

En nationell strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020

Våren 2016 antog Sveriges regering en förnyad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken åren 2016–2020.

Det övergripande målet är "ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk".

Strategin utgår från följande sex långsiktiga mål:

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.
3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.
4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.
6. En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt.

För vart och ett av målen har ett antal insatsområden pekats ut.

I den förnyade strategin lyfts tre prioriterade perspektiv som ska genomsyra ANDT-arbetet på alla nivåer; arbetet ska bidra till att öka jämlikheten i hälsa, jämställdhetsperspektivet ska beaktas och barn och unga ska skyddas.

Regeringens ambition är att bidra till att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Den förnyade strategin betonar att arbeta med både generella insatser till alla och mer riktade insatser till grupper i samhället som på grund av sina livsvillkor och levnadsvanor löper högre risk än övriga befolkningen.

Samordning av ANDT-arbetet med andra näraliggande områden som brottsprevention, våldsprevention och föräldrastöd lyfts också i strategin tydligare än tidigare.

Regeringen ställer sig bakom målet att nå ett rökfritt Sverige till år 2025. Målet innebär att rökningen ska upphöra eller minska så att mindre än 5 procent av befolkningen röker senast år 2025.

Lagförändringar avseende spelmissbruk från 2018

Kommunerna och hälso- och sjukvården fick ett förtydligat ansvar avseende spelmissbruk, enligt socialtjänstlagen 2001:453 och sjukvårdslagen 2017:30 den 1 januari 2018. Kommunerna och Hälso- och sjukvården får ett delat ansvar för missbruks- och beroendevården. Socialnämnden får ansvar för att förbygga och motverka spelmissbruk. Länsstyrelsen har uppdraget att stödja huvudmännen när det gäller deras utökade ansvar för spelmissbruk.

Kontaktpersoner

Lennart Rådenmark, Länssamordnare ANDTS, lennart.radenmark@lansstyrelsen.se
Ulrika Ankargren, Länssamordnare ANDTS, ulrika.ankargren@lansstyrelsen.se

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN